

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενοι ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

B'.

Γνώμη τοῦ ἀντεπιστέλλοντος ἐπιτίμου συμβούλου καὶ νομαρχιακοῦ
δημοδιδασκάλου Χαλκίδος κυρίου Ν. Καραπιπέρη.

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Καθ' ὃν χρόνον ἐξεδόθη ἡ ἀπὸ 4ης Μαΐου ε. ε. προκήρυξις τοῦ προεδρείου, ἐνεκκ οἰκογενειακῶν λόγων καὶ ἄλλων τοῦ ἐπαγγέλματός μου ἐνασχολήσεων δὲν ἠδυνήθην νὰ λάβω ὑπ' ὄψιν καὶ ἐρευνήσω κατὰ τὰ περὶ ἐκπαιδεύσεως τεθέντα τότε ζητήματα. Νῦν δὲ, ποιούμενος χρῆσιν τῆς εὐκαιρίας μου ὡς ἐκ τῆς ἐν Κορίνθῳ χάριν τῶν λουτρῶν διατριβῆς μου, σημειῶ κάτωθι ἐκ τοῦ προχείρου τὴν γνώμην μου, καὶ ἀπόκειται τοῖς σοφοῖς ἐν τῷ συλλόγῳ ἑταίροις, ὅπως λαβόντες νύξιν ἐκ τῶν σμικρῶν τούτων ἐνεργήσωσι τὰ ὠφέλιμα. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου ζητήματος προκειμένου, φρονῶ ὅτι, ὡς ἐτέθη, προτίθεται νὰ χαρακτηρίσῃ ἀτελῆ μόνον τὰ ἐν ταῖς κώμαις τοῦ βασιλείου σχολεῖα, ἐνῶ ἴσως τινὰ καὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν εὐρισκαμένων τοιαῦτα εἶναι, καὶ ἐνῶ οὔτε ἐπίσημός τις πράξις κατέδειξε τὴν μοναμερῆ ἐκείνην ἀτέλειαν, οὔτε ψήφισμα περὶ αὐτῆς συνετάχθη ἐπὶ τῆ βάσει ἐπισταμένης ἐρεύνης οὔτε νόμος τις τὴν προεῖδεν. Ἄν δὲ ἦναι ἀτελῆ σχολεῖα, εἴτε ἐν κώμαις εἴτε ἐν πόλεσι, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀκηδεῖας τῶν κ.κ. δημάρχων περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν καθηκότων αὐτῶν, ἐκ τῆς τῶν διδασκάλων ἀγνοίας τῆς ἐκπληρώσεως τῶν χρεῶν των, ὡς δημιουργηθέντων ἐπὶ τῆ βάσει τῆς πολιτικῆς, καὶ τῆς ὀλιγωρίας τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, τῶν ἐντεταλμένων τὴν ἐνδελεχῆ καὶ ἀληθῆ πατρικὴν μέριμναν περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἄπαντα τὰ ὑπάρχοντα σχολεῖα θεωροῦνται πλήρη, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωνται, καὶ ἀφίσταται εἰς τε τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὸ δραστήριον τῶν διδασκάλων ν' ἀναδείξωσιν αὐτὰ τοιαῦτα. Ὁ νόμος δ' οὗτος καὶ ὁ διὰ Β. Διατάγματος ἐγκριθείς, καὶ ἐν τῇ χρήσει τῆς διδασκαλίας ὑπάρχων ὀδηγὸς ὀρίζουσι τὰ μαθήματα, τὴν μέθοδον καὶ τὰς ἐνιαυσίους τάξεις καὶ τὴν σχέσιν πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ διδασκάλου, καὶ ἐπομένως εἶναι περιττὴ πᾶσα περὶ αὐτῶν συζήτησις. Ἐὰν δὲ τὰ ἐν τῷ ἀ. τούτῳ ζητήματι ἀναφερόμενα σχολεῖα, τὰ ὑπὸ συζήτησιν ἐν τῇ βουλῇ εὐρισκόμενα περὶ ἐκπαιδεύσεως νομοσχέδια καὶ αἰεῖσαχθησόμενα ἐν τῷ συσταθέντι διδασκαλείῳ μέθοδοι θεωρῶσιν αὐτὰ ὡς μὴ πλήρη, ἀποφαινόμενα ὅτι οὔτε νομοσχέδια ἐστάλησαν ἡμῖν, καθ' ἃ συνειθίζετο, ἵνα περὶ τούτων ἐκφέρωμεν γνώμην, ἀλλ' οὔτε καὶ μέθο-

ἄοι ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τῶν εἰς Εὐρώπην ἀποσταλέντων ἵνα σπουδάσωσι τὰ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα, ὅπερ ἔπρεπε νὰ γείνη μετὰ ἐπισταμένῃν ἐπιτόπιον ἔρευναν, καὶ τότε συζητοῦντες καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ἐξ Εὐρώπης ἐπαγεθόντων νέων μεθοδικῶν, ἠθέλομεν καταρτίσει νέαν μέθοδον, συμφώνως πρὸς τὸν νοήμονα χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνου, πρὸς τὰς οἰκογενειακὰς ἀνάγκας καὶ ἕξεις αὐτοῦ, τὸ κλίμα, τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν δήμων καὶ τὰς σχέσεις πρὸς τὰς ἀνιούσας καὶ ἐκ πλαγίου ἀρχὰς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ὅσα τὰ ἀ. ζήτημα ἀναφέρει, καὶ εἶτα ἠθέλομεν δημιουργήσει νέαν βαθμοθέτησιν τῆς ἱκανότητος τῶν διδασκάλων κτλ.

Περὶ δὲ τοῦ β' φρονῶ ὅτι ὁ τὸ καθῆκόν του ἐκπληρῶν διδάσκαλος πρέπει νὰ ᾔηται ἰσόδικος, ἀπολαμβάνων μετὰ τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικὰς ἀμοιβάς. Δὲν δύναται δὲ ν' ἀνατεθῆ ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ εἰς οὐδεμίαν ἐπιτροπείαν, διότι καὶ ἀδίκον εἶναι τοῦτο, καὶ ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἐκπληροῦντα τὰ χρέη τοῦτου διδάσκαλον, ἂν ἀπολύηται καὶ διορίζηται ὑπὸ ἐπιτροπείας. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἦτον πρέπει νὰ ὑπάρχη τις τοιαύτη ἐν τῷ νομῷ, φρονῶ ὅτι αὕτη πρέπει ν' ἀποτελῆται ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ γυμνασιάρχου, ἐνὸς δικαστοῦ καὶ τοῦ νομαρχιακοῦ δημοδιδασκάλου, χρησιμεύοντος ὡς εἰσηγητοῦ, (ὅταν δὲν πρόκειται νὰ ψηφισθῆ τι κατ' αὐτοῦ), ἵνα δικάζη τὰ πειθαρχικὰ παραπτώματα τοῦ διδασκάλου, ὅστις δύναται μετὰ τὰς πειθαρχικὰς ποινὰς, ν' ἀπομακρύνηται ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, κατ' ἔγκρισιν τοῦ ὑπουργείου πάντοτε. Τότε δὲ μόνον ν' ἀπολύηται τις ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, ὅταν ἐξαντλήσῃ πάσας τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένας ποινὰς, ἢ ὅταν καταντήσας εἰς ὠρισμένην τινὰ ἡλικίαν δέον ν' ἀπομακρύνηται αὐτῆς, ἢ ὅταν στερηθῆ τῶν πολιτικῶν του δικαιωμάτων δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως.

Περὶ δὲ τοῦ γ' προκειμένου, ἦτοι περὶ τῆς ἐποπτείας τῶν δημοτικῶν σχολείων, γνωμοδοτῶ μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Δ. Μχυροκορδάτου, τοῦ ὑπὸ ἀκραιφνοῦς πρὸς τὴν πατρίδα ζήλου ἐμφορουμένου, τοῦ μετὰ τὸ πέρασ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου περιελθόντος τὴν Γερμανίαν, ἵνα σπουδάσῃ καὶ παραβάλλῃ τὰ ἐκεῖ ἐκπαιδευτικὰ συστήματα πρὸς τὸ ἡμέτερον, τοῦ ἐκδόντος ἐν φυλλαδίῳ πραγματείαν πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀρμοδίων, ὅτι «μόνος ὁ τεχνίτης δύναται νὰ ἐπιθεωρήσῃ τεχνίτην.» Τοῦτέστι «ἐπόπται τῶν δημοτικῶν σχολείων πρέπει νὰ ᾧσιν οἱ νομαρχιακοὶ δημοδιδάσκαλοι.» οὔτοι δύνανται, μακρὰν διατελοῦντες ὡς ἐκ τοῦ νόμου τῆς διδασκαλίας καὶ ἐνδελεχῶς περιοδεύοντες, νὰ ποδηγετῶσι τοὺς ἀδαεῖς καὶ ραθύμους ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ διοικήσει τοῦ σχολείου, οἵτινες καὶ δύνανται ὑπ' αὐτῶν νὰ καταγγέλλωνται εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐποπτείαν, ἵνα τιμωρῶνται.

Ὁ μακαρίτης οὗτος διὰ τῆς σοφῆς μελέτης καὶ ἐπισταμένης αὐτοῦ ἐρεῦνης, ἠσυνηγόρησεν ἐκθύμως ὑπὲρ τοῦ ὑπάρχοντος συστήματος διὰ τὴν πτωχὴν Ἑλλάδα (ὡς τὴν ὀνομάζει), καὶ ἀπορῶ πῶς οὐδεὶς ἐκ τῶν τοῦ συλλόγου ἐμνήσθη αὐτοῦ, ἐνῶ οὐδένα ἐκ τῶν ἀναγνόντων τὸ βιβλίον του λαμβάνει ὅτι οὗτος προεῖδε καὶ προέλαβε περὶ πάντων, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς πραγματείας του ταύτης προσελάβετο αὐτὸν εἰς τὸ ὑπουργεῖον καὶ ὁ κ. Δεληγεώργης, ἵνα βελτιώσῃ τὰ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως· ἀλλ' ἡ πολιτικὴ ἄλλως ἠβουλήθη. Καὶ οὕτω μὲν δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ τὸ διδακτικὸν μέρος τῶν διδασκάλων. Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀναγκῶν τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ποίαν ἰσχὺν θὰ ἔχῃ ὁ ἐπόπτης, οἷόςδεποτε καὶ ἂν ᾖ, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ γεν. ἐπιθεωρητὴς τῶν σχολείων, ὅταν δὲν δύναται νὰ τιμωρήσῃ τὸν δήμαρχον διὰ τὴν περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἀκηδίαν; Τὸν δήμαρχον τοῦτον περιποιεῖται ὁ ἐπαρχος, καὶ ὁ νομάρχης, διότι οὗτος δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διαμονὴν των, καὶ αὐτοὶ ἐπομένως ἐστάλκσαν ἐκεῖ ἵνα ἐνισχύσωσι τὰς θελήσεις του. Πολλάκις μάλιστα ὁ διοικητὴς προτιμᾷ νὰ ὦσι πάντα τὰ σχολεῖα παραλειμμένα ἢ νὰ τιμωρήσῃ αὐτόν. Τί τὸ πρακτέον τότε; Τότε ἐγὼ φρονῶ ἴσον, ἵνα καταστῇ αὐστηρὰ, ἀκριβὴς καὶ δικαία ἡ ἐποπτεία τῶν δημοτικῶν σχολείων, ν' ἀποξενῶται ὁ τοιοῦτος δήμαρχος ἀπὸ τῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Αἱ δὲ δαπάναι, αἱ ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς ὀριζόμεναι διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν συμφώνως πρὸς τὴν διάταγμά του 1846 ἢ 47, τὸ ἔχον σχέσιν μετὰ τοῦ περὶ προκαταβολῆς τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων νόμου, νὰ κρατῶνται ἐν τοῖς ταμείοις, καὶ νὰ δαπανῶνται διὰ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἐπὶ τῇ διαλύσει τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν ὑπὸ τοῦ ἐπόπτου καὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ σχολείου. Οὕτω, νομίζω, δύναται ν' ἀποβῇ ἡ ἐποπτεία λυσιτελής καὶ χρήσιμος τῇ ἐκπαιδεύσει.

Περὶ δὲ τοῦ δ'. ζητήματος τοῦ λόγου ὄντος, φρονῶ ὅτι οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ πληρώνωσι δίδακτρα, ἅπερ ἴσον νὰ εἰσπράττωνται ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου, εἰσαγόμενα εἰς τὸ καταλληλότερον ταμεῖον, καὶ πληρονόμενα μηνιαίως ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν μαθητῶν του διὰ καταστάσεων ἐκ τοῦ ταμείου, ὡς καὶ ὁ μισθὸς του, οὐχὶ ὡς νῦν, ἀλλ' ἀπὸ 20—100 λεπτῶν, ἐπειδὴ αἱ ἰδιωτικαὶ περιουσίαι κῦξήθησαν, οὐχὶ δὲ καὶ αἱ τῶν διδασκάλων, ὧν τινῶν κατ' ἀντιπεπονηθέντα λόγον, κῦξήθησαν αἱ δαπάναι ἐκ τῶν ὑπερτιμήσεων.

Περὶ δὲ τοῦ ε'. ζητήματος προκείμενου, φρονῶ ὅτι τὰ δικαιώματα τῶν ἐκ τοῦ παιδαγωγικοῦ διδασκαλείου λαβόντων πτυχία διδασκάλων πρέπει νὰ ὦσιν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων τοῦ κράτους, ὡς π. χ. πρὸς

τὰ τοῦ κλήρου καὶ τὰ τῶν στρατιωτικῶν. Καὶ ὡς οὗτοι προΐστανται κατ' ἀρχαιότητα πάντων τῶν ὁμοβαθμίων αὐτῶν ἐν οἰαδήποτε στάσει καὶ ἐξασκήσει καθηκόντων, οὕτω καὶ οἱ ἀρχαιότεροι διδάσκαλοι νὰ προΐστανται τῶν νεωτέρων· ἐὰν δὲ κατ' ἀνάγκην ἤθελε διορισθῆ εἰς τι σχολεῖον νέος τις ἰσοβάθμιος ἐκ τοῦ νέου διδασκαλείου, οὗτος δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρων καὶ πλειόνων μαθημάτων, τὴν δὲ διεύθυνσιν τοῦ σχολείου δεόν νὰ ἔχη ὁ ἐκ τοῦ ἀρχαίου διδασκαλείου προηγηθεὶς τόσον διὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν, τὸ σέβας, καὶ τὸ δίκαιον πρὸς τὸ ἐπάγγελμα. Τὸ τοιοῦτον συνέβη πολλάκις καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις, ὅπου οἱ ζωηρότεροι καὶ λογιώτεροι τῶν νέων καθηγητῶν ἀνελάμβανον τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀνωτέρων μαθημάτων, οἱ πρεσβύτεροι δὲ καὶ ἐμπειρότεροι εἶχον τὴν διεύθυνσιν. Ἄλλως, πᾶν τὸ ἐναντίον ἀποβαίνει ὕβρις εἰς τὸ γῆρος καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ Ἑλλήνος, τὰ νομοθετηθέντα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ «Λυκούργου.»

Περὶ δὲ τοῦ 5. καὶ τελευταίου ζητήματος, φρονῶ ὅτι τὰ τῶν θηλέων σχολεῖα, κατὰ φυσικὸν λόγον, πρέπει νὰ διαφέρωσι τῶν ἀρρένων κατὰ τὰ μαθήματα. Διότι ἐν αὐτοῖς δεόν νὰ διδάσκωνται μόνον τὰ μαθήματα, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον, καὶ κατ' ἔκτασιν ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία καὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταί. Καὶ τὰ ἀναγνωστικὰ δὲ αὐτὰ βιβλία των νὰ περιέχωσι τοιαύτην ὕλην, ἐξ ἧς νὰ διαπλάσσεται ἡ τε καρδία καὶ ἡ διάνοια, ὥστε μετὰ θάρρους αἱ μαθήτριαι, γενόμεναι μητέρες, νὰ λέγωσιν, ὡς αἱ ἀρχαῖαι Σπαρτιάτιδες, ὅτι «ἡμεῖς μόναι τίκτομεν ἄνδρας.» Ἄλλὰ πρὸς ταῦτα πάντα δεόν νὰ συμβιβάζεται καὶ ἡ ἐξωθεν περιβολὴ τῶν μαθητριῶν καὶ διδασκαλισσῶν καὶ ὅπου δυνατόν ἐστι, ν' ἀποτελῆ μέρος τῆς ἐπιτοπίου ἐφορείας καὶ πτυχιούχος τις ἀνωτέρου ἐκπαιδευτηρίου σεβασμία κυρία, ἵνα ἐκ τοῦ ἐγγυτέρω ἐπιτηρῆ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐργοχείρων κτλ. κτλ.

Ἐν τοσοῦτῳ, εὐγνωμονῶν τῷ προεδρείῳ τοῦ συλλόγου διότι καὶ ἐφέτος δὲν ἀφῆκε τοὺς ἐταίρους ἄνευ τροφῆς καὶ ἄνευ ἐρεύνης τῶν οὐσιωδῶν στάτων τῇ προσφιλεῖ καὶ φιλομαθεῖ Ἑλληνικῇ νεότητι, ὑποσημειοῦμαι μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καὶ τῆς ἄκρας ὑπολήψεως.

Ὁ ἐταῖρος

Ν. ΚΑΡΑΠΙΠΕΡΙΣ.